

Bojujte za stín a členitost

Co topografie terénu? Máte tu nějaký svah? A mohla bych ho vidět?

Prvním krokem ke zvýšení stability zahrady během sucha je zvýšení členitosti povrchu. Ano, tady milovníci zarovnaných golfových koberečků zapláčou. Čím víc terássek, skalek, svažitých partií a údolíček dokážete na jednotku plochy nové zahrady nasekat, tím lépe. (Ano, přeháníme, ale jen trochu.)

Ona členitost totiž vytváří pestrou směs mikrohabitátů s různými gradienty abiotických podmínek. Vytváří se tím nová osa pro místní vodní režim, pro tvorbu zastíněných míst i přehřátých plošek. Je to pestré. A pracné. Než ale vezmete do ruky krumpáč, zkuste to nejdřív s tužkou a papírem. Jaká je orientace vaší zahrady vůči světovým stranám? Topí se celý den ve slunečních paprscích? Členité prvky, které byste měli budovat, by na tyto skutečnosti měly reagovat.

Pořídte si strom, udělá vám stín a radost

Budujte zahradu s radostí z pestrosti jednotlivých dílků, vyhněte se uniformitě. Není vůbec od věci shrnout do koutů zahrady vícero uživatelských programů. Ano, tam, kam pere slunce, přijde skalka. A jinam třeba zídka seskládaná z kamenů. Vytvářejte malé, rozmanité ostrůvky života.

Neláká vás zahrada připomínající výstavu hornin? Zkuste třeba proutěné zástěny, dřevěné klády, lemování záhonů, výškově odlišené kaskády.

Vaším cílem je minimalizovat ztráty odparem a ten je prostě z hrbolatého povrchu nižší než z placatého. Pak je tu samozřejmě ta maličkost s tím dvacetiletým zpožděním. Odpar je menší ze zastíněné plochy. Takže by to teď zatraceně chtělo pár vzrostlých stromů. Pokud jste je nevysadili před dvaceti lety, tak to udělejte co nejdříve. Hned, jak nastane nejbližší podzim. Vaše děti vám pak jednou třeba přinesou kytičku na hrob.

Sázet, ale bacha na sousedy

Samozřejmě dobře vyberte místo. Potřebujete, aby strom stínil váš pozemek, ne sousedům výhled. Respektujte, že váš strom může sousedovi vadit. Myslí na to občanský zákoník, který takovou situaci popisuje: *Paragraf 1017: Má-li pro to vlastník pozemku rozumný důvod, může požadovat, aby se soused zdržel sázení stromů v těsné blízkosti společné hranice pozemků, a vysadil-li je nebo nechal-li je vzrůst, aby je odstranil. Nestanoví-li jiný právní předpis nebo neplyne-li z místních zvyklostí něco jiného, platí pro stromy dorůstající obvykle výšky přesahující 3 m jako přípustná vzdálenost od společné hranice pozemků 3 m a pro ostatní stromy 1,5 m.*

Jasně, nic, žádné stromy sázet nebudete, protože z nich padá listí, musí se to hrabat, přijde vítr a strom padne na dům nebo nedejbože na auto. Pak si ale v létě nestěžujte, že máte za domem výheň.

Zrušte řádky, je čas ostrůvků!

Namísto jednodruhových linií by byly vhodnější vícedruhové směsi, které by se částečně překrývaly. Proč? Spotřeba vody na řádek je větší než na jeden shluk. Rostliny shromážděné „po kupě“ jsou schopny vodu lépe zužítkovat a současně si v ostrůvku udrží lepší mikroklima. Se stejnou dávkou vody tak dokážou déle a lépe pracovat. Z hlediska skladby druhů tím přímá omezení nevznikají. Mění se jen způsob, jakým budete se zelení pracovat v rámci totožného prostoru.

Příprava na budoucnost

Zástin stromy, a to nejen po obvodu zahrady, ničím nenahradíte. A když je vysadíte letos, do budoucna neprohloupíte. Nemusí jít hned o dvacetimetrové velikány, ale aspoň o nějaké to patro vegetace navíc. Jsme zase u té členitosti. I malý strom nebo keř vrhá stín a ten „drží vodu v zemi“.

Dožívá na vaší zahradě pár posledních dřevin? Vysadte další, které je časem nahradí. Pracujte s fantazií, s tím, jak se pohybuje slunce na obloze, kudy nejčastěji vane vítr. Nenechte si zahradu zbytečně přesušovat ani vyfoukávat.

Zatím jsme vám poradili, abyste svou zahradu překopali, udělali z ní členitý tankodrom a ideálně zasadili pár stromů. Což jsou rady, za které asi moc slušně nepoděkujete. Ale jak vzápětí uvidíte, bude ještě hůř. Protože sucho v budoucnu bude, bude větší a intenzivnější. A řada kytek, které dnes spokojeně pěstujete, se prostě neudrží. Budou muset pryč. I to je adaptace na sucho.

Pryč s pijáky a citlivkami

Jsme v jádru optimisté, a tak zatím nedoporučujeme sázet pomerančovničky a olivovníky. Jejich subtropický čas u nás ještě zcela nenadešel. Zbavit byste se ale měli (raději jen z ekologického hlediska) nehospodárných pijáků a chronických citlivek.

Ano, díváme se na váš pečlivě střížený trávník a významně přitom zvedáme obočí. Je extrémně žíznivý, nese jen minimum druhů. Možná je potěchou pro oko a pěkně se po něm chodí bosky, ale praktický význam u nás nemá žádný. Co takhle ho nahradit třeba květinovou loučkou? Něčím, co je pestré, nevyžaduje pravidelnou závlivu, kosit potřebuje jen občas, je to proměnlivé po celou sezónu a ještě z toho mají radost hmyzáci?

K osevu se vyplatí pochopitelně jen takové směsi semen, které zvýší kořenovou hloubku substrátu, vytvoří na zemi vrstvu drnu, který bude jako houba zadržovat vlhkost. Čím vyšší vlas, tím menší chlast, jak říkají zahradníci. Uzpůsobit svému vkusu a klimatickým podmínkám musíte i osádku dalších rostlin. Preferujte spíše místní záležitosti, které se s horkým domácím klimatem vypořádají.

Chraňte vodu, myslete na déšť

Déšť ničím nenahradíme. Dva řádky rajčat, které nakonec přinesou pořádný košík plodů, spotřebují za šest suchých týdnů třeba 150 litrů vody. Pokud byste u své zahrady nechtěli nic měnit a přitom dosáhnout úplné nezávislosti na dešti, bude to chtít nějakou nádobu.

Ano, sbírejte a jímejte dešťovku, napojte okapy na barely, využijte IBC repasovaných kontejnerů (ale bacha, berte jen ty, ve kterých nebyly nějaké drsné chemikálie). Nejlepší je si u domu zakopat do země plastovou nádrž. Můžete do ní pak chytat dešťovou vodu ze střechy. Voda pod zemí se navíc nezkazí, netopí se v ní ptáci a nádrž nezabírá místo. A můžete na ni dostat dotaci z Dešťovky (nebo to spáchejte „samo domo“ a ušetříte si papírování).

Ale tolik vody, abyste s ní vydrželi na nevhodně sestavené zahradě s nevyhovující obsádkou, v budoucnu prostě mít nebudete. Co s tím? Jedna věc je vodou zbytečně neplýtvat a druhá pak vodu na zahradě udržet. S tím souvisí ochrana půdního povrchu a téma mulče.

Mulč dokáže zázraky. Zahradníci ho mají rádi, protože ve správné vrstvě tlumí růst plevelů. Vlhkost se v něm přirozeně udrží mnohem déle, je to další vrstva mezi půdou a pražícím sluncem. I kompost je nad zlato. Naopak písčité půdy po závlivce jen zasyčí a je hned zase suchá. Přítomnost organické vrstvy je z hlediska zvýšení vododržnosti půdy důležitá. Takže jestli na zahradě nemáte kompost (co jste to za zelenáče?), tak si ho založte. Můžete tam pak shrabávat ty hromady listů z vysázených stromů!

Kudy putuje voda na vaší zahradě?

Pěstovaným rostlinkám nezapomeňte občas ulehčit jejich život tím, že mezi nimi proberete plevel. Zbavíte je žíznivé konkurence.

A teď zase trocha fantazie: Letos v srpnu pravidelné deště zrovna nečekáme, ale zkuste popřemýšlet nad tím, kudy se bude po celý rok a následující léta dešťová voda ve vaší zahradě ubírat. Spadne prostě z výšky na přesušený trávník, jen to zasyčí, a je hotovo? Kápne na vyasfaltované parkovací stání a zmizí se zabubláním v kanalizaci? Nebo se jí jako první do cesty postaví listy stromů, ze kterých skápne na keře, osvěží ostrůvky zeleně a pak se konečně vsákne do mulče pod bylinkami vaší louky, odkud zamíří ke kořenům? Asi teď už chápete, jaký rozdíl je v pohybu vody v členité zahradě s rozmanitou vegetací a na anglickém trávníku. Voda a vlhkost bude mít za sucha tyto vegetační překážky v cestě, a proto jí víceméně udrží na vaší zahradě.

Nezalévejte, když nemusíte

Další praktické finty se týkají zalévání. Co radíme? Nezalévejte, když opravdu nemusíte. A když už, tak zalévejte pořádně a intenzivně, ale nepravidelně. Je to lepší než pravidelná, ale skromná závlhka. Proč? Prvním doporučeným přístupem totiž nutíte rostliny zabojovat o své místo na Zemi. Během sušších epizod musí „vysílat“ mladé kořínky do větší hloubky ve snaze urvat si trochu půdní vlhkosti. Ty, které si rozmazlujeme pravidelnou závlhkou, koření jen mělce při povrchu. V případě extrémního výkyvu počasí jednoduše uschnou, zatímco „zodolněné“ rostliny vydrží více.

Musíte zalévat? Zkuste si ráno přivstat. Megahloupost je zalévat během největšího horka. Má to minimální účinek, je velký odpar a většinu rostlin můžete vodou „spálit“. Závlhku dávkujte jemně a snažte se ji dopravovat přímo ke kořenům. Zalévejte přímo rostliny, ne suchou půdu okolo.

Stromy nejsou jen problém

Chcete své prozelené cítění podtrhnout nějakým stromkem, ale máte problém to zdůvodnit svému materialisticky založenému partnerovi, partnerce nebo rodičům? Operujte s hodnotou pozemku. Věděli jste, že hodnota nemovitostí se vzrostlými stromy je katalogově o 15–20 % vyšší než u těch holých?

Takže vlastně u zahrádky svého rodinného domku tvoříte hodnotu za miliony. Benefitů plynoucích ze stromů je navíc dlouhá řada. Kromě zvyšování vlhkosti, poskytování stínu a ochlazování okolí také čistí vzduch od prachu, zpomalují nepříjemné proudění větru a slouží jako akustická bariéra. A taky jsou úplně obyčejně hezké.

Pozor na skalku, hřeje!

Kamenné skalky slouží jako akumulátor tepla. Přes den je pojímají a v noci vyzařují do okolí. Plánujte je proto s ohledem na jejich okolí. Neinstalujte je zbytečně tam, kde chcete mít „chladno“. Podobné je to i s posypem cestiček kamínky nebo rovnou jejich betonováním. Jsou to prostě rozvody nezamýšlené tepelné sítě. Pevnému dláždění se úplně vyhýbejte. Snažte se podpořit a umocnit vsak vody tam, kam patří: do půdy. Když už opravdu musíte dláždít, třeba prostor pro parkování, použijte zasakovací dlaždice.

Je libo zahradní jezírko?

Proti gustu... Vlhkost v zahradě rozhodně umí oživit, a když ho chytře postavíte (ideálně do stínu) i s několika nášlapnými kameny, vytvoříte i stylové napajedlo pro ptáky. Ti mají taky žízeň. Jen pozor na zbytečný odpar. Vyplatí se proto hladinu jezírka pokrýt splývavými listy vodních rostlin, abyste se brzy neocitli na samém dně.